

BØRNE- OG
UNDERVISNINGS-
MINISTERIET
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Vejledning til folkeskolens prøver i valgfaget håndværk og design (obligatorisk prøve i 8. klasse)

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
September 2020

Indhold

Formål med vejledningen	4
Prøvegrundlag	5
Hvis en elev i 8. klasse har modtaget undervisning i mere end et praktisk/musisk valgfag	5
Prøveforberedende undervisning i valgfaget håndværk og design.....	5
Censors rolle.....	5
Prøveform	6
Prøveforløb	7
Før prøven – trin for trin	8
Tilmelding til prøven	8
Undervisningsbeskrivelse.....	8
Eksempel på en undervisningsbeskrivelse.....	9
Undervisningsforløb:.....	10
Læreren formulerer prøveoplæg	11
Eksempel 1:	12
Eksempel 2:	13
Eksempel 3:	14
Tidsplan og praktiske forhold.....	14
Prøvens varighed og antallet af elever	15
Gruppetannelse.....	15
Sikkerhed før og under prøven	15
Værkstedszoner	16
Produkt og materialer	16
Information til eleverne	16
Bedømmelse	17
Eleverne prøves i at kunne:.....	17
Karakterbeskrivelse:.....	17
Hjælpemidler.....	20
Sygeprøver	21
Prøve på særlige vilkår og fritagelse	21
Særlige prøvevilkår.....	21
Fritagelse fra prøve	21
Bilag 1: Eksempel på undervisningsbeskrivelse	22
Undervisningsbeskrivelse valgfaget håndværk og design	22
Bilag 2: Vurderingsskema.....	24

Indholdsmæssige præciseringer (september 2020)

- **Side 7 og 12:** Det er præciseret, at udlevering af prøveoplæg til brug ved prøveafholdelse i prøvetermin maj/juni skal senest ske fem skoledage, før de skriftlige prøver påbegyndes og tidligst 1. april, samt at udlevering af prøveoplæg til brug ved prøveafholdelse i prøvetermin december/januar tidligst kan ske fem skoledage, før de skriftlige prøver påbegyndes og senest skal ske 1. december.
- **Side 8:** Det er præciseret, at tidsrammen for prøvens del B er 7 undervisningslektioner.
- **Side 11:** Det er præciseret, at prøveoplægget tager udgangspunkt i Fælles Mål, som har været genstand for undervisning i faget på skolen på henholdsvis 7. og/eller 8. klassetrin.

Formål med vejledningen

Formålet med denne vejledning er at forklare og uddybe de krav, der stilles i prøvebekendtgørelsen i valgfaget, således at skolens ledelse, faglærere og censor kan få svar på de spørgsmål, der måtte være i forbindelse med forberedelse og afholdelse af folkeskolens prøver.

Vejledningen tydeliggør den sammenhæng, der er mellem Fælles Mål, prøvebekendtgørelsen og vurderingskriterier for prøven i håndværk og design. Kravene i valgfaget håndværk og design, som de er beskrevet i Fælles Mål og prøvebekendtgørelsen, danner grundlaget for tilrettelæggelsen af prøven i valgfaget håndværk og design. Ifølge folkeskolelovens § 18, stk. 3, skal undervisningens indhold fastlægges således, at kravene ved prøverne i de enkelte fag kan opfyldes.

Fælles Mål i håndværk og design består af fagformål, kompetenceområder, kompetencemål og færdigheds- og videnområder, som alle skal indgå i tilrettelæggelsen af undervisningen i det enkelte fag. For alle fag findes der vejledende færdigheds- og vidensmål.

Prøverne i håndværk og design tager udgangspunkt i de bindende kompetencemål. Færdigheds- og vidensmålene bygger på grundige faglige vurderinger af, hvilke færdigheder, hvilken viden og hvilket fagligt indhold, der er nødvendigt for at opnå de forskellige kompetencemål. Færdigheds- og vidensmålene beskriver centrale færdigheder og viden i de enkelte fag i en mere konkret form, og indgår derfor i prøverne, selv om færdigheds- og vidensmålene er vejledende.

Eleverne skal inden prøverne orienteres om prøvekravene og vurderingskriterierne og om, hvordan prøvernes enkelte dele vil foregå. Eleverne skal ligeledes orienteres om praktiske og procedurermæssige forhold samt ordens- og prøveregler jf. prøvebekendtgørelsens § 3, stk. 2 og 3.

Denne vejledning er justeret i henhold til BEK nr. 1128 af 14. november 2019.

Læs mere i:

- **Prøvebekendtgørelsen** (fagbilaget til håndværk og design findes i prøvebekendtgørelsen bilag 1, pkt. 17 og 23): [Link til prøvebekendtgørelsen](#)
- **Fælles Mål for håndværk og design**: [Link til Fælles Mål for håndværk og design](#)
- **Læseplanen for valgfaget håndværk og design**: [Link til læseplan](#)
- **Karakterbekendtgørelsen**: [Link til karakterbekendtgørelsen](#)
- **Retningslinjer for mundtlige prøver**: [Link til retningslinjer](#)
- **Yderligere information og vejledning om prøveafholdelse kan læses i prøvemappen**: www.uvm.dk/fp

Prøvegrundlag

Grundlaget for undervisningen i håndværk og design er fagets formål, de tre kompetenceområder, kompetencemål, færdigheds- og vidensområderne og fagets læseplan. I henhold til undervisningsvejledningen i Fælles Mål skal undervisningen bygge på det obligatoriske forløb, men eleverne skal arbejde med mere komplekse og omfattende opgaver inden for de tre kompetenceområder.

Fagets indhold vil ofte, i højere grad end i det obligatoriske forløb, være en mere dybtgående beskæftigelse med designprocesser, materiale- og værktøjskendskab, teknikker og redskaber, der er kendetegnende for faget i en materiel kontekst.

Der arbejdes praktisk og teoretisk, og eleverne skal inddrages i planlægningen af undervisningen, der tager udgangspunkt i fagets indhold og perspektiveres i forhold til materiel kultur, historie og samfundsrelevante problemstillinger.

Hvis en elev i 8. klasse har modtaget undervisning i mere end et praktisk/musisk valgfag

En elev i 8. klasse, der har modtaget undervisning i mere end et praktisk/musisk valgfag i 7. og 8. klasse, skal senest den 1. december forud for prøveterminen maj-juni og senest den 1. oktober forud for prøveterminen december-januar meddele skolelederen, om eleven ønsker at aflægge prøve i det frivillige prøvefag.

Prøveforberedende undervisning i valgfaget håndværk og design

Ved planlægningen af undervisningsforløb i håndværk og design, som skal lede frem mod prøven, kan følgende med fordel overvejes:

- Er indholdet relevant, tager det udgangspunkt i Fælles Mål?
- Inddrages den materielle kultur i undervisningen?
- Er det muligt for eleven at anvende innovative og entreprenante tilgange i designløsningen?
- Er der fokus på alle tre kompetenceområder, håndværk – forarbejdning, håndværk – materialer og design i undervisningsforløbet?
- Kan eleven præsentere egen designproces og produktfremstilling med fagbegreber?
- Kan eleven dokumentere og præsentere sin designproces?
- Kan eleven disponere sin tid ud fra den opstillede ramme?

Censors rolle

Der henvises til prøvebekendtgørelsens § 51.

Prøveoplæg, undervisningsbeskrivelse med oplysninger om undervisningens indhold inden for fagets tre kompetenceområder, undervisningsform og organisering samt oplysninger om praktiske forhold vedrørende prøveafholdelsen skal sendes til censor, så materialet er vedkommende i hænde senest 14 kalenderdage før prøven.

Et medfølgende brev med blandt andet dato og tidsplan for prøverne og kontaktoplysninger på læreren er nyttigt for censor, som skal tage kontakt til læreren for en drøftelse af prøvens gennemførelse. På den måde afklares eventuelle tvivlsspørgsmål inden prøvens start. Denne drøftelse

er meget værdifuld. Det vil blandt andet være naturligt, at læreren yderligere orienterer om undervisningsbeskrivelsen og den daglige undervisning. Det vil desuden være vigtigt at få afklaret selve gennemførelsen af prøven, antallet af elever i grupperne, lokaleforhold og tidsplan.

Censorerne må ikke være ansat på den skole, hvor de skal virke som censorer.

Censor skal:

- Påse at prøverne er i overensstemmelse med målene for håndværk og design som valgfag.
- Medvirke til at påse, at prøverne gennemføres i overensstemmelse med de gældende regler.
- Medvirke til at påse, at eleverne får en ensartet og retfærdig behandling, og at deres præstationer får en pålidelig bedømmelse.

Under eksaminationen kan censor også stille uddybende spørgsmål til eleverne. Både censor og eksaminator skal gøre notater om præstationen og karakterfastsættelsen til brug for skolens leders behandling af eventuelle klagesager. Notaterne skal opbevares i tre måneder efter bedømmelsen er afsluttet, eller en eventuel klagesag er afgjort.

Ved uenighed om karakterfastsættelse

Ved en prøve, hvor der er uenighed om den endelige karakterfastsættelse, afgiver censor og eksaminator hver en karakter, jf. § 14, stk. 2 i bekendtgørelse om karakterskala og anden bedømmelse. Karakteren for prøven beregnes som gennemsnittet af eksaminators og censors bedømmelse afrundet til nærmeste karakter i karakterskalaen. Hvis gennemsnittet ligger midt i mellem to karakterer, er den endelige karakter nærmeste højere karakter, hvis censor har givet den højeste karakter, og ellers den nærmeste lavere karakter. Ved prøver, hvor der medvirker mere end én eksaminator, har eksaminatorerne samlet eksaminatorkompetence, jf. § 15 i bekendtgørelse om karakterskala og anden bedømmelse. Såfremt eksaminatorerne er uenige om karakterfastsættelsen, fastsættes eksaminatorernes bedømmelse som gennemsnittet af de enkelte bedømmelser afrundet til nærmeste karakter i karakterskalaen. Der rundes op, hvis gennemsnittet ligger midt imellem to karakterer.

Prøveform

Prøven er en praktisk/mundtlig prøve.

Eleverne kan enten vælge at gå til prøven individuelt eller i grupper bestående af 2-3 elever.

Prøven foregår i følgende rækkefølge:

Del A) Eleverne får udleveret et prøveoplæg, udarbejdet af læreren, hvorefter de i umiddelbar forlængelse påbegynder deres designproces med udgangspunkt i prøveoplægget.

Eleverne arbejder med research, idégenerering og overvejer valg af materialer. Eleverne arbejder individuelt eller i grupper med prøveoplægget. Den indledende del, hvor eleverne arbejder med prøveoplægget og designprocessen, kan ligeledes foregå på tværs af grupper, afhængig af klassens vante organiseringsform. Læreren organiserer det indledende arbejde med designprocessen i samarbejde med eleverne.

Del B) På baggrund af prøveoplægget og den indledende designproces, skitser og arbejdstegninger, påbegyndes den praktiske del af produktfremstillingen. Eleverne arbejder individuelt eller i

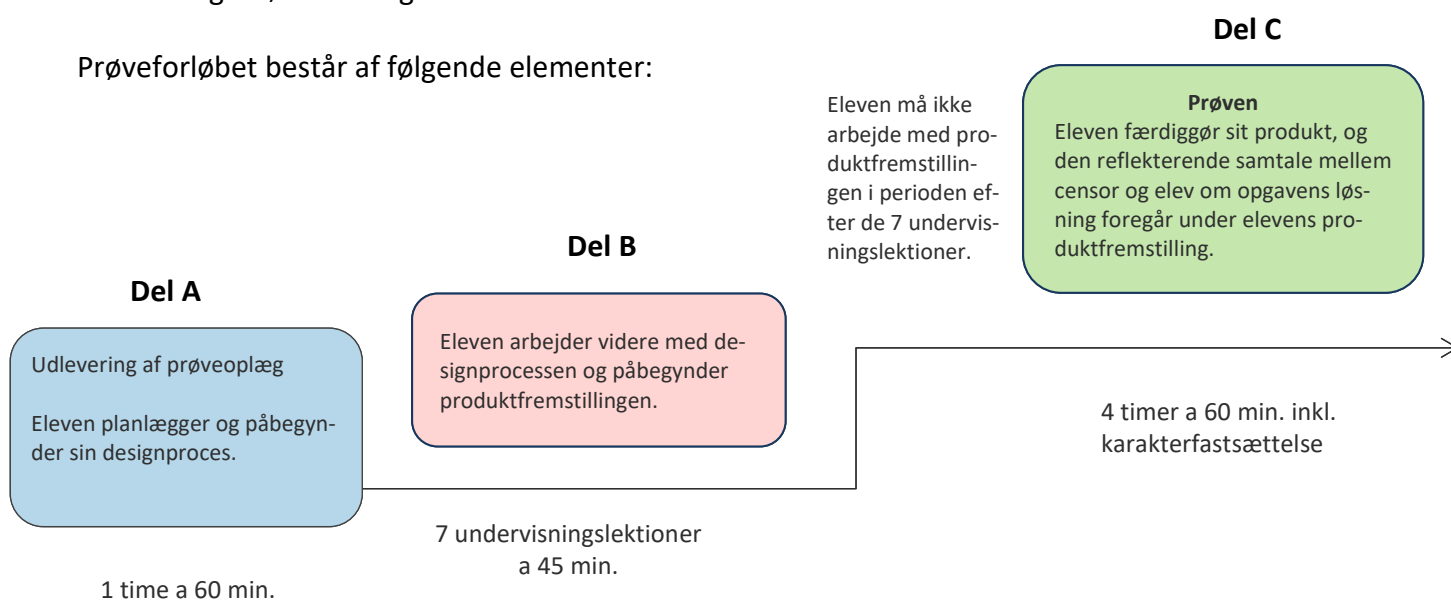
grupper med den praktiske del af produktfremstillingen i de 7 undervisningslektioner. De 7 undervisningslektioner kan evt. fordeles på flere dage.

Del C) Den praktiske del, hvor censor er til stede, og eleverne færdiggør produktfremstillingen, bliver eleverne på baggrund af prøveoplægget eksamineret i valg af materialer, teknikker, fremgangsmåde, designproces samt overvejelser over form, funktion og æstetik, som angår fagets kompetencemål og færdigheds- og videnområder. Prøven tilrettelægges med henblik på at dokumentere graden af målopfyldelse.

Prøveforløb

Prøven tilrettelægges, så eleverne, individuelt eller i grupper på 2-3 elever, aflægger prøve samtidig. Det sker i samme lokale, hvor eleverne arbejder med hver deres designproces og produktfremstilling. Prøvens varighed er fire timer inkl. karakterfastsættelse.

Prøveforløbet består af følgende elementer:

- A. Eleverne får udleveret et prøveoplæg, som består af en designopgave og eventuelle bilag. Eleverne påbegynder designprocessen og planlægningen, herunder overvejelser over materialer og forarbejdningsteknikker.

Udlevering af prøveoplæg til brug ved prøveafholdelse i prøvetermin maj/juni skal senest ske fem skoledage, før de skriftlige prøver påbegyndes og tidligst 1. april. Udlevering af prøveoplæg til brug ved prøveafholdelse i prøvetermin december/januar kan tidligst ske fem skoledage, før de skriftlige prøver påbegyndes og skal senest ske 1. december.

Tidsramme: 1 time (60 min.)

Organisering: Læreren vejleder eleverne i planlægningsfasen og designprocessen.

- B. Eleverne arbejder med deres designproces og påbegynder det praktiske arbejde med produktfremstilling. Designprocessen dokumenteres undervejs.

Tidsramme: 7 undervisningslektioner á 45 min. (315 minutter).

Organisering: Læreren må vejlede eleverne under elevens produktfremstilling, og eleven arbejder selvstændigt.

- C. Mundtlig prøvetermin, hvor eleverne færdiggør deres produkt. Under elevens produktfremstilling foregår en reflekterende samtale mellem faglærer/censor og elev/gruppe, hvad angår fagets kompetenceområder. Denne del udgør selve eksaminationen. Bedømmelsen og karakterfastsættelsen af elevernes præstationer sker i løbet af de 4 timer á 60 min. (240 min.). Der gives individuelle karakterer. Karaktererne formidles til eleverne umiddelbart efter de 4 timer.

Tidsramme: 4 timer (á 60 minutter).

Organisering: Lærer og censor samt de enkelte elever, enten individuelt eller i grupper, har en reflekterende samtale om opgaveløsningen under prøven. Det kan være hensigtsmæssigt for både lærer og censor at bruge egne noter eller vurderingsskemaet som støtte ved dette.

Før prøven – trin for trin

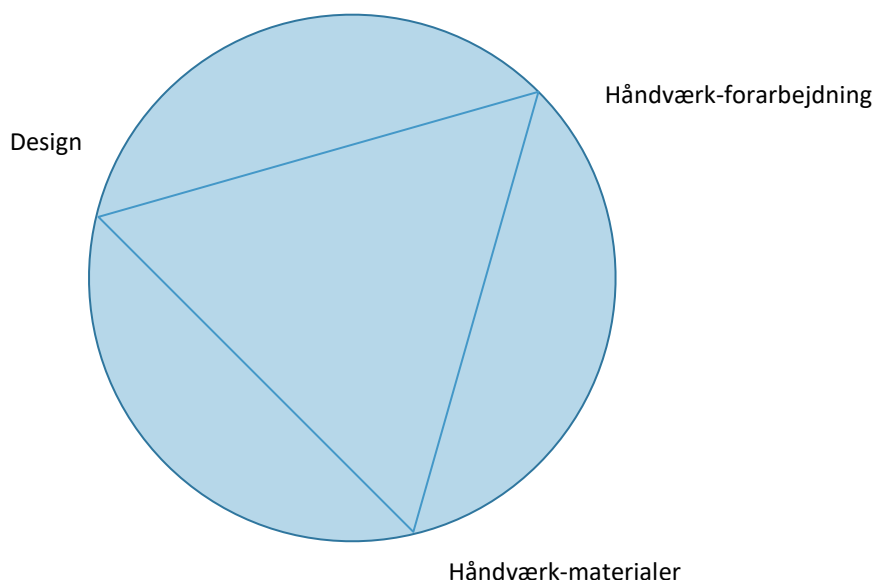
Tilmelding til prøven

Ved afslutningen af undervisningen af faget skal skolen meddele Børne- og Undervisningsministeriet (senest 1. december forud for prøveterminen maj-juni og senest 1. oktober forud for prøveterminen december-januar), hvilke hold/elever der skal til prøve.

Undervisningsbeskrivelse

Læreren udarbejder en undervisningsbeskrivelse, som skolelederen godkender med sin underskrift, inden den sendes til censor. Herefter udleveres undervisningsbeskrivelsen til eleverne. Hvis undervisningen har været gennemført af to undervisere, udarbejdes prøveoplægget og undervisningsbeskrivelsen i samarbejde mellem de pågældende lærere.

Undervisningsbeskrivelsen omfatter oplysninger om undervisningen inden for hvert af de tre kompetenceområder:

I undervisningsbeskrivelsen anføres oplysninger om organisationsform. Herunder beskrives, hvordan undervisningen har været organiseret, individuelt eller i grupper, og hvilke arbejdsformer, der har været brugt, åben-skole aktiviteter, ekskursioner mv. Desuden kan man her tilkendegive graden af elevernes medindflydelse på valg af indhold og temaer samt arbejds- og undervisningsformer.

Undervisningsbeskrivelsen skal for censor være overskuelig og nem at læse i forhold til, hvordan der er arbejdet med de tre kompetenceområder. En fyldestgørende undervisningsbeskrivelse er også med til at give eleverne et overblik over såvel de undervisningsforløb, der har været, som det faglige stof, der er gennemgået.

Det kan være hensigtsmæssigt, at lade årsplanen for 7. og 8. klasse – og den derudfra planlagte og gennemførte undervisning – danne grundlag for undervisningsbeskrivelsen. Beskrivelsen kan opbygges ud fra, hvilke kompetenceområder og færdigheds- og vidensområder, der har dannet grundlag for undervisningsforløbene, og hvordan disse er blevet evalueret.

Eksempel på en undervisningsbeskrivelse

Praktiske forhold vedrørende prøveafholdelsen:

Skole: xx Skole Klasse: 8. kl. hold 1			
Lærer(e): xx og xx			
Dato(er): 8. og 9. juni 2021 Sted for afvikling af prøven: Håndværk og designlokalet, lokale nr. 45			
Antal elever, der går til prøve keltvis: 4	Antal grupper a 2 elever: 10	Antal grupper a 3 elever: 1	Elever i alt en- 27

Undervisningsform og aktiviteter:

<p>Særlige forhold vedrørende organisering og undervisningsform:</p> <p>Eleverne har samarbejdet på tværs af holdet og har løst opgaverne i grupper, og de har haft mulighed for at arbejde i skolens håndværk- og designlokale med adgang til både tekstil-, træ- og metalzone. Den afsluttende designopgave i 7. klasse har været gennemført som terminsprøve ud fra de retningslinjer, der gives for prøven i håndværk og design.</p> <p>Undervisningen har været gennemført på 7. og 8. klassetrin med 2 lektioner ugentligt, dog med undtagelse af uge 48-50, hvor undervisningen har været gennemført i blokke a 6 lektioner. Dele af undervisningen er desuden foregået i eksterne læringsmiljøer.</p>
<p>Åben skole-aktiviteter/samarbejde med eksterne samarbejdspartnere:</p> <p>Ekskursioner til: Frilandsmuseet DAC Designmuseum Danmark Keramiker xx EUD</p> <p>Åben skole: Undervisningsforløb om designprocesser og teknikker ift. stentøjs-, porcelæns- samt støbeler i samarbejde med keramiker xx. Undervisningen har været gennemført delvist på xx's værksted. 8 lektioner. Undervisningsforløb om lamper, el og belysning har været gennemført på EUD. 10 lektioner. Undervisningsforløb om re-design af genbrugstøj i samarbejde med Frelsens hær. 10 lektioner. Undervisningsforløb om metalsmedning og lodning har været gennemført på EUD. 12 lektioner.</p>
<p>Anvendt litteratur, film, mv.:</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

Undervisningsforløb:

Undervisningsforløb valgfag år 1:	Kompetenceområde(r) i fokus:	Færdigheds- og vidensområde(r) i fokus:
<p>Introduktion til syninger og sømme</p> <ul style="list-style-type: none">• Klip og sy et net• Mønsterkonstruktion	<p>Håndværk – forarbejdning</p> <p>Håndværk – materialer</p>	<p>Teknikker</p> <p>Materialekendskab</p> <p>Materialeforarbejdning</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Materialevalg 		
Introduktion til rammetryk, serigrافي og mønsterdesign <ul style="list-style-type: none"> • Bygge rammer, opspænding af gaze • Mønsterdesign • Trykteknikker og afprøvning 	Håndværk – forarbejdning Design	Håndværktøj og redskaber Materialekomposition og udtryk Idéudvikling
Design en taske i tekstilt materiale <ul style="list-style-type: none"> • Design en taske til en selvvalgt brugssituation • Inddrag en persona i designprocessen • Brug rammetryk som teknik og redskab designet • Sy og iscenesæt tasken og lav en fotoserie 	Håndværk-forarbejdning Håndværk – materialer Design	Idéudvikling Eksperiment og analyse Arbejdsformer Materialesikkerhed Produktrealisering Evaluering
Introduktion til savninger, slibning og samlinger <ul style="list-style-type: none"> • Byg en hylde i træ • Målestoksforhold, perspektivtegning og arbejdstegninger • Save, slibe, samle 	Håndværk – forarbejdning Håndværk – materialer	Maskiner Sikkerhed Håndværktøj og redskaber Materialekendskab Materialeforarbejdning Materialesikkerhed Arbejdsformer
Design en beholder <ul style="list-style-type: none"> • Inddrag en persona • Brug målestoksforhold og perspektivtegning • Lav en mock-up af beholderen • Byg beholderen • Materialekombination 	Håndværk – forarbejdning Håndværk – materialer Design	Idéudvikling Eksperiment og analyse Materialekendskab Materialekomposition og udtryk Produktrealisering
Lamper og belysning, samarbejde med EUD <ul style="list-style-type: none"> • El, teknik og sikkerhed • Belysning i rum, indendørs og udendørs • Lampekonstruktion • Materialer og elektricitet 	Håndværk – forarbejdning Håndværk – materialer	Materialekendskab Håndværktøj og redskaber Sikkerhed Maskiner Produktrealisering
Undervisningsforløb valgfag år 2:		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		

Skema til brug for undervisningsbeskrivelse findes i Bilag 1.

Læreren formulerer prøveoplæg

Ud fra en problemstilling formulerer læreren et prøveoplæg, der består af en designopgave og evt. bilag. Et bilag kan fx være illustrationer i form af fotos, tegninger og tekst. Illustrationerne kan understøtte læsning og forståelse af opgaven og kan evt. inspirere eleven.

Prøveoplægget tager udgangspunkt i Fælles Mål, som har været genstand for undervisning i faget på skolen på henholdsvis 7. og/eller 8. klassetrin. Prøveoplægget skal give eleverne mulighed for at planlægge og arbejde med en praktisk opgave gennem en designproces, som giver et kvalificeret bud på en løsning på en problemstilling.

Opgaven skal formuleres, så alle fagets kompetenceområder inddrages. Opgaven skal kunne løses i såvel hårde som bløde materialer eller i en kombination af hårde og bløde materialer og have individuelle løsningsmuligheder. Alle elever skal kunne udføre opgaven.

Opgaven skal være så bredt formuleret, at den giver mulighed for individuelle processer og løsningsmuligheder, dvs. at eleverne har mulighed for at fremstille forskellige produkter med en variation i form og funktion. Opgaven formuleres, så den fagligt svage elev har mulighed for at løse den, samtidig med at der er udfordringer nok til den dygtige elev.

I opgaven skal der være en balance mellem bundne krav og frie valg. Hvis opgaven er for styrende på grund af for mange bundne krav, får den enkelte elev ikke mulighed for at vise kreativitet, selvstændighed, innovative og entreprenante tilgange og for at arbejde ud over det almindelige niveau.

Det anbefales at give opgaven et tema, fx "Vinter i Danmark", "Indflytterfesten" eller "Tidslømmen". Temaet følges op med en mere specifik opgavebeskrivelse og øvrige krav til opgaveløsningen, fx kan der være øvrige krav om arbejdstegninger, visuel dokumentation af designproces, inddragelse af persona eller overvejelser over bæredygtighed i forbindelse med produktfremstillingen. Opgaven indeholder dermed specifikke krav, samtidig med at der åbnes op for valgmuligheder i forhold til designprocessen og produktets form, funktion, materialer og håndværksmæssig forarbejdning. Bilaget kan bestå af fotos, illustrationer eller evt. en kort video, der introducerer temaet gennem stemningsbilleder eller lignende.

Udlevering af prøveoplæg til brug ved prøveafholdelse i prøvetermin maj/juni skal senest ske fem skoledage, før de skriftlige prøver påbegyndes og tidligst 1. april. Udlevering af prøveoplæg til brug ved prøveafholdelse i prøvetermin december/januar kan tidligst ske fem skoledage, før de skriftlige prøver påbegyndes og skal senest ske 1. december.

Eksempler på prøveoplæg (uden bilag):

Eksempel 1:

Tema: Indflytterfest	Et familiemedlem er flyttet i ny bolig, og i den forbindelse bliver du inviteret til indflytterfest. Som indflyttergave ønsker familiemedlemmet sig, specielt af dig, noget til køkkenet. Om det er til brug ude eller inde er helt op til dig.
Opgaven	Du skal designe og fremstille et produkt, som er målrettet familiemedlemmet, du skal til fest hos. Produktet er din gave til familiemedlemmet. Du kan vælge at lave dit produkt i bløde eller hårde materialer eller en kombination af bløde og hårde materialer.

Øvrige krav til opgaveløsningen	<p>Du skal udarbejde skitser og arbejdstegninger og dokumentere din designproces samt dine inspirationskilder.</p> <p>Du skal inddrage en persona/bruger i din designproces, og dit færdige produkt skal afspejle dette.</p> <p>Med inddragelse af dit produkt skal du kunne redegøre for designproces og håndværk, det vil sige forarbejdning, valg af materialer, samt hvordan, du er kommet fra idé til dit færdige produkt.</p>
Produkteksempler	<p>Eksempler på produkter ud fra dette prøveoplæg kunne fx være køkkenredskaber, køkkenmøbler, opbevaring, beklædning eller belysning til køkkenet.</p>

Eksempel 2:

Tema: Tidslommen	<p>De genstande, vi omgiver os med, er blevet til i en bestemt tid, og den tid afspejles i genstandenes design, form og udtryk. Tænk bare på korsettet, som kvinderne bar for at fremhæve taljen. Eller hvad med de flot udskårne møbler i mørkt træ fra rokokotiden? Eller amagerhylden, som prydede væggene i mange hjem før i tiden?</p>
Opgaven	<p>Du skal fremstille et produkt, som viser typiske tegn eller referencer fra en tid gennem materialer, snit, samlinger eller udsmykning.</p> <p>Du kan vælge at lave dit produkt i bløde eller hårde materialer eller en kombination af bløde og hårde materialer.</p>
Øvrige krav til opgaveløsningen	<p>Du skal udarbejde skitser og arbejdstegninger og dokumentere din designproces samt dine inspirationskilder.</p> <p>Med inddragelse af dit produkt skal du kunne redegøre for designproces og håndværk, dvs. forarbejdning, valg af materialer, samt hvordan du er kommet fra idé til dit færdige produkt.</p>
Produkteksempler	<p>Eksempler på produkter ud fra dette prøveoplæg kunne være beklædning, opbevaringsbeholdere, møbler eller redskaber.</p>

Eksempel 3:

Tema: Vinter i Danmark	I et nordisk land som Danmark er det mørkt om vinteren, både inde og ude. Det kan også blæse og være koldt. Det har skabt forskellige behov og stiller krav til fx belysning inde og ude, varmt tøj osv. Men det giver også muligheder, fx nyder vi godt af vindmøllernes energi, der producerer strøm som følge af blæsevejret.
Opgaven	Du skal designe et produkt, der tager udgangspunkt i de vilkår, som vinterens mørke, kulde og blæst giver os. Du kan vælge at lave dit produkt i bløde eller hårde materialer eller en kombination af bløde og hårde materialer.
Øvrige krav til opgaveløsningen	Du skal udarbejde skitser og arbejdstegninger og dokumentere din designproces samt dine inspirationskilder. I din designproces skal du forholde dig til bæredygtighed, og dette skal afspejles i dit færdige produkt. Med inddragelse af dit produkt skal du kunne redegøre for designproces og håndværk, det vil sige forarbejdning, valg af materialer, samt hvordan du er kommet fra idé til dit færdige produkt.
Produkteksempler	Eksempler på produkter ud fra dette prøveoplæg kunne være indendørs- og udendørs lamper, beklædning, boligartikler, udstyr til transportmidler, osv.

Tidsplan og praktiske forhold

Prøven skal afvikles uden pause. Eleverne har ansvaret for, at tiden disponeres så de kan færdiggøre deres produkt inden for tidsrammen.

Læreren vælger, hvor prøven skal afvikles. Stedet for afvikling af prøven skal være passende indrettet, så det er muligt for eleverne at løse opgaven på bedste vis. Det er vigtigt, at eleverne har adgang til alle relevante maskiner, redskaber og både bløde og hårde materialer gennem prøveforløbet. Dette gælder såvel den indledende del, de 60 min. (del A), som de 7 undervisningslektioner (del B), og også ved selve eksaminationen, hvor censor er til stede (del C).

I lokalet skal der ligeledes være mulighed for, at eleven kan dokumentere sin designproces gennem fx skitser, fotos, modeller, mock-ups, arbejdstegninger, videologbøger, portfolio, materialeprøver eller moodboards. Der kan fx stilles flytbare opslagstavler, vægarealer eller lignende til rådighed for dette ligesom iPads eller computere kan benyttes i forbindelse med digitale logbøger.

Prøvens varighed og antallet af elever

Eleverne kan enten vælge at gå til prøve individuelt eller i grupper bestående af 2-3 elever.

Der afsættes det, der svarer til 25 minutter af pr. elev inkl. karakterfastsættelse til den reflekterende samtale mellem elev, lærer og censor under den afsluttende produktfremstilling (del C). For en gruppe på to elever afsættes 35 minutter og for en gruppe på tre, afsættes der 45 min. inkl. karakterfastsættelse til den reflekterende samtale.

Eksaminationen foregår som en løbende dialog mellem elever, lærer og censor gennem de 4 timer prøven varer. Alle elever er til stede i prøvelokalet i de 4 timer, prøven varer. Bedømmelsen af elevernes præstation gives individuelt. I umiddelbar forlængelse af prøven formidles karakteren til eleverne, og der gives tilbagemelding enten individuelt eller gruppevis.

Der gives følgende antal minutter til den reflekterende samtale mellem elev, lærer og censor inkl. karakterfastsættelse:

Antal elever	Antal minutter til den reflekterende samtale til prøven inkl. karakterfastsættelse
1 elev	25 minutter
2 elever	35 minutter
3 elever	45 minutter

Hvis der er mange elever på holdet, og det vurderes, at det ikke vil være muligt at bruge den fornødne tid på den reflekterende samtale ud fra reglerne, som angivet i ovenstående skema, skal prøven afholdes over to eller flere dage. Det er lærerens ansvar at sørge for, at der er den fornødne tid til eksamination af eleverne, når der lægges tidsplan for prøveafholdelsen. Det er skolelederens ansvar at dette overholdes.

Gruppedannelse

Eleverne kan enten vælge at gå til prøve individuelt eller i grupper bestående af 2-3 elever. Der bør skabes gode rammer omkring gruppedannelsesprocessen, og læreren bør hjælpe eleverne til at danne gode, harmoniske grupper, der sikrer, at alle gruppemedlemmernes kompetencer kommer i spil i opgaveløsningen. Gruppedannelsen skal foregå forud for udlevering af prøveoplægget.

Sikkerhed før og under prøven

For at sikre en god prøve for eleverne skal de have adgang til relevante maskiner og udstyr under prøven. Samtidig er det vigtigt, at eleverne udfører deres arbejde sikkerhedsmæssigt forsvarligt, så de ikke kommer til skade. Læreren vejleder eleverne i brugen af maskiner, håndtering af redskaber og teknikker under elevernes produktfremstilling (del B), men læreren må ikke foretage udskæringer eller lignende for eleverne. Kun i særlige tilfælde kan det være nødvendigt af hensyn til sikkerheden, at læreren foretager en begrænset del af udskæringen for eleverne.

Værkstedszoner

Det kan være en fordel at benytte sammenhængende lokaliteter på skolen. Hvis man på skolen ikke har sammenhængende lokalefaciliteter, kan man overveje at flytte tekstilzonen ind i metal- og træzonen, ud fra overvejelser om fleksibilitet og om, hvad der lettest kan lade sig gøre at flytte. Værkstedszonerne kan fx adskilles ved hjælp af en fleksibel to-fløjet udstillingsvæg. Udstillingsvæggen kan samtidig bruges som opslagstavle, hvor eleverne kan dokumentere designprocessen.

Sikkerheden er et vigtigt element i elevernes arbejdsproces, så de ikke udsætter sig selv for fare. Eleverne skal kunne foretage kvalificerede valg, som ikke udsætter dem for unødvendig fare. I forhold til sikker brug af lokaliteter, redskaber, værktøj og maskiner henvises til Branchevejledning til grundskolen og det almene gymnasium (STX). "*Når klokken ringer*".

[Link til "Når klokken ringer"](#)

Det er skolens leder, der har ansvaret for sikkerheden før og under prøven.

Produkt og materialer

Til prøven fremstiller eleverne et anvendeligt produkt i forholdet 1:1. Det er således ikke tilstrækkeligt, at eleverne har udviklet en mock-up eller prototype med tilhørende eksempler på fx teknikker og materialer.

Et produkt forstås derfor som en håndværksmæssigt forarbejdet fysisk genstand med en brugsfunktion, fremstillet i enten bløde eller hårde materialer, som fx træ, tekstil eller metal, eller en kombination af disse. Produktet må gerne fremstilles i andre materialer end de nævnte, fx beton, ler, plexiglas, osv. Det afhænger af den lokale kontekst og de materialer, der er til rådighed på skolen ved prøveforløbet.

Eleven må ikke medbringe egne materialer til prøven. Det er skolelederens ansvar at sikre, at der ved prøveafholdelsen er materialer til rådighed, så det er muligt for alle elever at løse opgaven tilfredsstillende.

Opgaveløsning i grupper

Går eleverne til prøve som gruppe, stiller det yderligere krav til samarbejde om produktfremstillingen. Eleverne i gruppen kan enten fremstille et samlet produkt eller hver deres delprodukt som del af en samlet kollektion eller serie ud fra prøveoplægget.

Ved opgaveløsning i grupper bør prøveoplægget være så bredt formuleret, at alle i gruppen får mulighed for at vise deres færdigheder, eksempelvis ved at demonstrere flere teknikker, materialer kombinationer, mv.

Information til eleverne

Eleverne skal inden prøven orienteres om prøvekravene, vurderingskriterier og prøvens forløb. Endvidere skal skolens leder sørge for, at eleverne bliver bekendt med regler om udeblivelse fra prøven, anvendelse af hjælpemidler, konsekvenser af at komme for sent samt klageprocedure og klagefrister.

Det er vigtigt, at eleverne er klar over, at prøven udgør en helhed, hvor den praktiske og den

mundtlige del foregår i en vekselvirkning, at eleverne bedømmes individuelt, og at der gives én karakter til hver enkelt elev.

Eleverne skal have en kopi af undervisningsbeskrivelsen samt en tidsplan, når den er klar. Prøven foregår som en reflekterende samtale, og eleverne skal derfor være forberedt på dialog mellem lærer, censor og elev.

Bedømmelse

Det er vigtigt, at prøven tilrettelægges med henblik på at dokumentere graden af målopfyldelse i forhold til væsentlige mål, som er beskrevet i Fælles Mål. Det vil sige, at eleverne skal prøves i forhold til fagformålet, de tre kompetenceområder, håndværk-forarbejdning, håndværk – materialer, design samt kompetencemål og færdigheds- og vidensområder som er gældende for faget.

Eleverne prøves i at kunne:

- Fremstille et konkret produkt i en designproces, hvor eleven planlægger designprocessen, eksperimenterer og i den mundtlige samtale beskriver de valg, eleven har truffet undervejs i designprocessen
- Udvikle ideer i designprocessen ud fra hverdagsliv, kulturer og tidsperioder
- Gennemføre produktfremstillingen fra idé til færdigt produkt
- Anvende hensigtsmæssige arbejdsgange og disponere tiden
- Bearbejde materiale i en håndværksmæssig fremstilling med fagets almindelige redskaber, værktøj og maskiner
- Formgive og fremstille et produkt, med en innovativ og entreprenant tilgang, der har æstetisk og funktionel værdi efter ideer fra hverdagsliv, kulturer og tidsperioder.

Eleverne vurderes efter 7-trins-skalaen, der omfatter følgende karakterer:

Karakterbeskrivelse:

Karakter	Betegnelse	Vejledende beskrivelse
12	Den fremragende præstation	Præstationen er fremragende, når: <ul style="list-style-type: none">• Eleven disponerer sin tid meget selvstændigt igennem designprocessen, fra idé til fremstilling af færdigt produkt.• Elevens designproces i meget høj grad bærer præg af en innovativ og entreprenant tilgang.• Der er en tydelig og klar sammenhæng mellem prøveoplægget, elevens skitserede idé, arbejdets planlægning og selve produktets udformning.

		<ul style="list-style-type: none"> • Eleven viser stor og overbevisende sikkerhed og selvstændighed i anvendelsen af teknikker, redskaber, værktøj og maskiner. • Materialer anvendt til opgaven bearbejdes meget sikkert og selvstændigt. • Produktet fremstår færdigt eller med meget få uvæsentlige mangler. • Produktet signalerer meget høj grad af funktionel og æstetisk værdi. • Elevens teoretiske overvejelser formidles med meget stor sikkerhed. • Opgaven ud fra prøveoplægget alt i alt vurderes til at være løst på en meget selvstændig og eksemplarisk måde.
10	Den fortrinlige præstation	<p>Præstationen er fortrinlig når:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eleven disponerer sin tid selvstændigt igennem designprocessen fra idé til fremstilling af færdigt produkt. • Elevens designproces i høj grad bærer præg af en innovativ og entreprenant tilgang. • Der er en klar sammenhæng mellem prøveoplægget, elevens skitserede idé, arbejdets planlægning og selve produktets udformning. • Eleven viser stor sikkerhed og selvstændighed i anvendelsen af teknikker, redskaber, værktøj og maskiner. • Materialer anvendt til opgaven bearbejdes sikkert og selvstændigt. • Produktet fremstår færdigt eller med enkelte uvæsentlige mangler. • Produktet signalerer stor funktionel og æstetisk værdi. • Elevens teoretiske overvejelser formidles med stor sikkerhed. • Opgaven ud fra prøveoplægget alt i alt vurderes til at være løst på en selvstændig og hensigtsmæssig måde.
7	Den gode præstation	<p>Præstationen er god når:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eleven disponerer sin tid overvejende fornuftigt igennem designprocessen fra idé til fremstilling af færdigt produkt. • Elevens designproces bærer nogenlunde præg af en innovativ og entreprenant tilgang. • Der i store træk er sammenhæng mellem prøveoplægget, den valgte designproces og selve produktets udformning. • Eleven viser nogenlunde sikkerhed i anvendelsen af teknikker, redskaber, værktøj og maskiner. • Materialer anvendt til opgaven bearbejdes sikkert. • Produktet fremstår som færdigt – eller stort set færdigt – og signalerer såvel funktionel som æstetisk værdi. • Elevens teoretiske overvejelser formidles på en forholdsvis sikker måde.

		<ul style="list-style-type: none"> • Opgaven ud fra prøveoplægget alt i alt vurderes til at være løst på en god måde, men med en del mangler.
4	Den jævne præstation	<p>Præstationen er jævn når:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eleven disponerer sin tid nogenlunde fornuftigt igennem designprocessen fra idé til fremstilling af færdigt produkt. • Elevens designproces i mindre grad bærer præg af en innovativ og entreprenant tilgang. • Der i mindre grad er sammenhæng mellem prøveoplægget, processens faser og selve produktets udformning. • Eleven viser usikkerhed i anvendelsen af teknikker, redskaber, værktøj og maskiner. • Materialer anvendt til opgaven bearbejdes på usikker vis. • Produktet fremstår som færdigt – eller stort set færdigt. • Produktet i mindre grad signalerer funktionel og æstetisk værdi. • Elevens teoretiske overvejelser formidles forholdsvis tøvende og ustruktureret. • Opgaven ud fra prøveoplægget vurderes til alt i alt at være løst med manglende overblik og med en del mangler.
02	Den tilstrækkelige præstation	<p>Præstationen er tilstrækkelig når:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eleven disponerer sin tid usikkert igennem designprocessen fra idé til fremstilling af færdigt produkt. • Elevens designproces i meget begrænset omfang bærer præg af en innovativ og entreprenant tilgang. • Der er en netop acceptabel sammenhæng mellem prøveoplægget, designprocessen og selve produktets udformning. • Elevens anvendelse af teknikker, redskaber, værktøj og maskiner er præget af stor usikkerhed. • Materialer anvendt til opgaven bearbejdes meget usikkert. • Produktet fremstår som færdigt – eller delvist færdigt – og med flere væsentlige fejl. • Produktet signalerer netop tilstrækkelig funktionel og æstetisk værdi. • Elevens teoretiske overvejelser gennem det samlede forløb er meget begrænsede. • Elevens teoretiske overvejelser formidles netop acceptabelt. • Opgaven ud fra prøveoplægget vurderes til alt i alt at være løst på netop tilstrækkelig vis og med væsentlige mangler.
00	Den utilstrækkelige præstation	<p>Præstationen er utilstrækkelig når:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eleven disponerer sin tid meget usikkert og med mangel på overblik igennem designprocessen fra idé til fremstilling af færdigt produkt. • Elevens designproces ikke bærer præg af en innovativ og entreprenant tilgang. • Der på ingen måde er sammenhæng mellem prøveoplægget, processens faser og selve produktets udformning.

		<ul style="list-style-type: none"> • Der er lange perioder med usikkerhed undervejs. • Elevens anvendelse af teknikker, redskaber, værktøj og maskiner er præget af utilstrækkelighed. • Materialer anvendt til opgaven bearbejdes meget usikkert. • Produktet fremstår ufærdigt – og med flere væsentlige fejl, hvilket begrænser den funktionelle og æstetiske værdi. • Elevens teoretiske overvejelser gennem det samlede forløb er mangelfulde. • Løsningen på den stillede opgave er utilstrækkelig og fremstår med alvorlige fejl og mangler, og det vurderes, at eleven ikke kender til enkel praktisk, håndværksmæssig forarbejdning.
-3	Den uacceptable præstation	<p>Præstationen er uacceptabel når:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eleven ikke formår at disponere sin tid igennem designprocessen fra idé til færdigt produkt. • Elevens designproces på ingen måde bærer præg af en innovativ og entreprenant tilgang. • Der på ingen måde er sammenhæng mellem prøveoplægget, processens faser og selve produktets udformning. • Elevens anvendelse af teknikker, redskaber, værktøj og maskiner er uacceptabel. • Materialer anvendt til opgaven bearbejdes uacceptabelt. • Produktet fremstår ufærdigt på uacceptabel vis. • Elevens teoretiske overvejelser gennem det samlede forløb er mangelfulde og uacceptable. • Det vurderes, at eleven ikke kender til enkel praktisk, håndværksmæssig forarbejdning og mangler overblik. • Løsningen på den stillede opgave er aldeles uacceptabel.

Vurderingen er en helhedsvurdering. Vurderingsskema som censor og lærer evt. kan benytte ved prøven, del C (se bilag 2).

Hjælpemidler

Ved prøven må eleverne anvende alle fagspecifikke hjælpemidler, som har været anvendt i den daglige undervisning. Fagspecifikke hjælpemidler, som ikke kan medbringes eller opbevares lokalt, kan efter skolelederens nærmere anvisninger tilgås via internettet. Eleverne skal i den daglige undervisning opnå fortrolighed med de hjælpemidler og redskaber, som anvendes i undervisningen, så de kan anvende dem til prøven.

Når det gælder eldrevne maskiner, computere, tablets og andre hjælpemidler, der er til stede i begrænset omfang, må der ved opgaveformuleringen tages højde herfor, så der ikke opstår unødvendig ventetid for eleverne. Det vil være hensigtsmæssigt, hvis eleverne for eksempel på selve prøvedagen har mulighed for at anvende hver sin symaskine.

Sygeprøver

Skolens leder er forpligtet til at foranstalte ny prøve for de elever, der har været syge til en ordi-
nær prøve. Dette gælder både for obligatoriske og frivillige prøver, jf. prøvebekendtgørelsens § 17.

Prøve på særlige vilkår og fritagelse

Særlige prøvevilkår

Skolens leder skal tilbyde særlige prøvevilkår til elever med psykisk eller fysisk funktionsnedsæt-
telse eller tilsvarende vanskeligheder, når dette er nødvendigt for at ligestille disse elever med an-
dre i prøvesituationen. Det er en forudsætning, at der ikke sker en ændring af prøvens faglige ni-
veau.

Fritagelse fra prøve

Skolens leder fritager en elev fra prøven, hvis eleven på grund af betydelig funktionsnedsættelse
ikke, selv ikke på særlige vilkår, kan aflægge prøven. Fritagelse kan omfatte en eller flere prøver
eller delprøver.

Regler om prøve på særlige vilkår og fritagelse for prøve er fastsat i bekendtgørelse om folkesko-
lens prøver. Yderligere information herom kan findes i vejledningen "Prøver på særlige vilkår og
fritagelse", som kan tilgås på ministeriets hjemmeside www.uvm.dk/fp - afsnittet: "Prøver på sær-
lige vilkår".

Bilag 1: Eksempel på undervisningsbeskrivelse

Undervisningsbeskrivelse valgfaget håndværk og design

Praktiske forhold vedrørende prøveafholdelsen

Skole: Klasse:			
Lærer(e):			
Dato(er): Sted for afvikling af prøven:			
Antal elever der går til prøve enkeltvis:	Antal grupper à 2 elever:	Antal grupper à 3 elever:	Antal elever i alt:

Undervisningsform og aktiviteter:

Særlige forhold vedrørende organisering og undervisningsform:
Åben skole aktiviteter/samarbejde med eksterne samarbejdspartnere:
Anvendt litteratur, film, mv.:

Undervisningsforløb:	Kompetenceområde(r):	Færdigheds- og vidensområde(r):

Bilag 2: Vurderingsskema

Navn:		Skole:						
Klasse:		Dato:						
Vurderingsskema	Frem- ra- gende (12)	Fortrin- ligt (10)	Godt (7)	Jævnt (4)	Til- stræk- keligt (02)	Util- stræk- keligt (00)	Uac- cepta- belt (-3)	Bemærkninger om forløbet af prøven
Elevens designproces og skitserede idéer bærer præg af en in- novativ og entrepre- nant tilgang								
Eleven anvender værktøj, redskaber og ma- skiner hensigtsmæs- sigt								
Eleven bearbejder ma- terialer hensigtsmæs- sigt								
Der er sammenhæng mellem prøveoplæg og produktets udform- ning								
Produktet har funktio- nel værdi								
Produktet har æstetisk værdi								